

Utószó

A Szegedi Egyetemi Tudástár *első* kötete a Szent-Györgyi Albert Nobel-díja 75. évfordulóját 2012-ben ünneplő emlékév szabadegyetemi előadásain alapul.

Kettős jubileumra emlékezett 2012-ben a Szegedi Tudományegyetem.

A különböző rendezvények egyrészt arra utaltak, hogy *szegedi laboratórium a C-vitamin szülőhelye*. Szent-Györgyi Albert ugyanis 80 éve, 1932. március 18-án jelentette be, hogy a hexuronsav és a C-vitamin ugyanaz az anyag, majd 1932 őszén mutatta ki a szegedi paprika magas C-vitamin tartalmát, végül itt állította elő nagy mennyiségben az értékes anyagot.

Másrészt azt ünnepelte 2012-ben a Tisza-parti universitas, hogy az SZTE *Nobel-díjas egyetem*. Ugyanis 75 éve jórészt itteni eredményeiért nyerte el Szent-Györgyi Albert a tudományos világ legjelentősebb kitüntetését, hozta haza, Szegedre az 1937. december 10-én Stockholmban átvett Nobel-díjat, amit „a biológiai égésfolyamatok, különösképpen a C-vitamin és a fumsav-katalízis terén tett felfedezéseiért” kapott.

A kettős jubileum változatos műfajú és formájú egyetemi ünneplését Szent-Györgyi Albert sokoldalú egyénisége ihlette. A programok nagy részét az SZTE Nemzetközi és Közkapcsolati Igazgatósága koordinálta.

Gyors és hatékony *tudományszervező* volt Szent-Györgyi Albert.

A C-vitamin városába 9 Nobel-díjas tudós látogatott el 2012. március 22–25. között, a Szegedi Tudományegyetem *nemzetközi Szent-Györgyi Konferenciáját* megtisztelve. A tudománytörténeti jelentőségű eseményt a Szegedi Egyetem Magazinként újjászülető intézményi lap részben angol nyelvű Szent-Györgyi különszáma köszöntötte.

Emlékkiállítást rendezett Szent-Györgyi Albert tiszteletére a Szegedi Tudományegyetem és az MTA Szegedi Akadémiai Bizottsága a SZAB-székházban az egyetemi könyvtár segítségével. Az emlékévben is megtartották az orvosi és egészségtudományi szakterületet átfogó, hagyományos Szent-Györgyi Napokat. Az Magyar Tudomány Ünnepe őszi programjaként *egyetem- és tudománytörténeti szimpóziumon* tárgyalták Szent-Györgyi Albert életét és munkásságát.

A Szegedi Tudományegyetem *Szenátusa ünnepi ülésével* kezdődő *Egyetem napi ünnepet* pedig 2012-ben *emlékkoncert* koronázta, amely a Szegedi

Nemzeti Színház épületében 75 évvel azelőtt Szent-Györgyi előtt tisztelgő hangversenyt ismételte meg.

A művészetek, a sport kedvelőjeként színes életet élt a szegedi egyetem kutató-oktató professzora.

Az SZTE Sportközpont 2012-ben először hirdetett Szent-Györgyi Albert-*teniszbajnokságot*, illetve szervezett Szent-Györgyi *röplabdatornát*.

Az SZTE Kulturális Irodának a „Minden, ami C-vitamin” felhívására készült *fotókat* az SZTE Őszi Kulturális Fesztivál tárlatán mutatták be. De „Az Én Szent-Györgyim” című *esszégyűjtemény* is megmozgatta a hallgatókat.

Szent-Györgyi *írásai közül elhangzott* Az örült majom a Szegedi Nemzeti Színház színművésze a tolmácsolásában. A Szegedi Egyetemi Színház – fejet hajtva az elődök előtt – bemutatatta az úgynevezett *diák Hamletet*, ezzel a korszak szellemiségét is földigzúzta. Az Őszi Kulturális Fesztivál végén a Nobel-díjas tudóssal kapcsolatos *filmeket* – többek között a „Századfordító magyarok: Szent-Györgyi Albert”, a „Psalmus Humanus” és az „Egy világfi Szegeden” című alkotást – vetítették le.

A hallgatói díjkiosztó ünnepség után a Szegedi Egyetemi Énekkar koncertjén *ösbemutatóként* csendült fel az ünnepi alkalomra komponált mű: *Benedekfi István Szent-Györgyi Albert himnusza*.

„*Belakta*” Szegedet, díszpolgára lett a városnak Szent-Györgyi Albert.

„Szent-Györgyi nyomában” címmel többször *is város és kultúrtörténeti sétára* invitáltak a szervezők, többek között az SZTE ÁOK dékáni épületében kialakított emlékszobába is elkísérték a Nobel-díjas tudós mai híveit.

Az SZTE és a városi önkormányzat képviselői *elzárándokoltak* a Belvárosi temetőbe is, hogy leróják kegyeletüket a Nobel-díjas tudós édesanyja, Szent-Györgyi Miklósné Lenhossék Jozefin szegedi sírjánál.

Az SZTE támogatásával a C-vitamin „szülőházában”, az egykor egyetemi intézeteknek és Szent-Györgyi lakásának is helyett adó, ma Déry Miksa Szak-középiskolának nevezett intézményben is ünnepeltek, és *felavatták az ottani Szent-Györgyi emlékszobát*.

Népszerű egyetemi oktatóvá és vezetővé vált „a prof.” Szegeden.

A Szent-Györgyi Albert ösztönzésére megalakuló *első egységes diákszervezet*, a Szegedi Egyetemi Ifjúság (SZEI) históriájára is emlékezett a mai fiatalság. Egyrészt az SZTE Média Centrum megbízásából készült „Válogatás a szegedi egyetemi lapokból” című sajtótörténeti tárlattal, amelynek anyagát a Klebelsberg Könyvtár állította össze. Másrészt „A Szegedi Egyetemi Ifjúság (SZEI) – mozaikok, képek, cikkek az 1940 decemberében alakult ifjúsági

szervezetről” című tablósorral. A két tárlat közös megnyitóján mutatták be az „Egyetemi ifjúsági egyesületek Szegeden 1919–1944” című kötetet.

A kutató, oktató, tanszékvezető és rektor életművének gazdagsága és példájának ereje adta az ötletet: az SZTE 2012-ben először hirdette meg az országhatárokon túlról is középiskolásokat vonzó *Szent-Györgyi Tanulmányi Versenyt*.

Professzionális volt a tudományos ismeretterjesztésben is Szent-Györgyi Albert: cikkeket írt, interjúkat adott, szabadegyetemi előadásokat tartott – hozzájárult a tudósok elismeréséhez, a tudomány népszerűsítéséhez.

Kolozsvári hagyományként Szegeden is szerveztek *szabadegyetemi előadásokat* a professzorok. Szent-Györgyi Albert is beszélt kutatásairól. Például 1933-ban *Az élet a kémikus szemével* című szabadegyetemi előadásáról azt írta a Délmagyarország korabeli tudósítója, hogy „*Szent-Györgyi professzor mindvégig lebilincselő, szellemes előadásban ismertette azt a küzdelmet, amelyet a tudomány folytat az élet legrejtettebb titkainak felderítéséért*”.

Ez adta az ötletet, hogy az emlékévben a népszerű, az SZTE Marketing és Kommunikációs Igazgatósága által koordinált, Szabadegyetem – Szeged 12 részes előadássorozatában az SZTE kutatói, oktatói, vezetői szakmájukhoz kötődően idézzék föl Szent-Györgyi alakját 2012. szeptember 12. és december 5. között.

A Szabadegyetem – Szeged X. szemesztere, vagyis a Szent-Györgyiről szóló előadások sora elérhető itt: www.u-szeged.hu/szabadegyetem-szeged/korabbi-szemeszterek/szemeszter.

Az *emlékév* programjairól részletesen tudósít, fotókat közöl az SZTE honlapján ebből az alkalomból kialakított, 2012 óta bővülő tartalmú oldal, a <http://www.u-szeged.hu/szentgyorgyi>.

A tudománynépszerűsítés hagyományait is felelevenítette a 2012. évi szabadegyetemi sorozat nyomán megszülető Szegedi Egyetemi Tudástár első, Szent-Györgyi szellemi örökséget tárgyaló kötete.

Korabeli újságcikkeket is köthettünk a Szabadegyetem – Szeged sorozatba illesztett témakörök mindegyikéhez. Sőt: a 12 előadása közül kettőnek a címe – „A biokémia alapjairól”, „Az élet a kémikus szemével” – azonos a Szent-Györgyi Albert által 1931-ben, illetve 1933-ban választott témáival. Ezek a Szent-Györgyi előadásait összegző vagy tevékenységéről tudósító írások felhívják a figyelmet a sajtónak a tudomány népszerűsítésében vitt kulcsszerepére. A tanulmányokból is kitűnik: a cikkek esetenként ihletet vagy háttérrel adtak a jelen tudósainak mondandójuk kifejtéséhez.

A 2012. őszi, 12 részből szerkesztett szabadegyetemi programból 10 formálódott tanulmánnyá és emelődött ebbe a kötetbe. „A természet vallatása Szent-Györgyitől napjainkig” címmel *Szendrei Kálmán* professor emeritus (SZTE Gyógyszerésztudományi Kar) tartott előadást. Szendrei professzor helyettesítette ugyan a 2012 őszen megbetegedett *Gábor Miklós* professor emeritust (SZTE Gyógyszerésztudományi Kar), de a szóban elhangzottak írásba foglalását már nem vállalta. Ugyanakkor Gábor professzor átadta közlésre a szabadegyetemi sorozatban el nem hangzó mondandójának alapját. A Szent-Györgyi Albert nemzetközi kapcsolatait, kultúrdiplomáciai tevékenységét feldolgozó *Kiss Róbert Károly* levéltáros (SZTE Egyetemi Levéltár) tartózkodott előadásának tanulmánnyá fejlesztésétől.

Az interneten elérhető előadásfüzérhez képest többletet ad ez a kötet. A 12 előadó közül 10 egyetemi oktató – *Dux László* professor (SZTE Általános Orvostudományi Kar), *Hannus István* professor (SZTE Természettudományi és Informatikai Kar), *Homoki-Nagy Mária* professor (SZTE Állam- és Jogtudományi Kar), *Jancsák Csaba* egyetemi adjunktus (SZTE Juhász Gyula Pedagógusképző Kar), *Pál József* professor (SZTE Bölcsészettudományi Kar), *Pukánszky Béla* professor (SZTE Juhász Gyula Pedagógusképző Kar), *Szabó Gábor* akadémikus (SZTE Természettudományi és Informatikai Kar), *Tóth Gábor* professor (SZTE Általános Orvostudományi Kar), *Vajda Tamás* történész (SZTE Egyetemi Levéltár), *Wölfling János* professor (SZTE Természettudományi és Informatikai Kar) – vállalta, hogy tanulmánnyá nemesíti az előadói pulpitusról elmondottakat.

Az előadások írott szöveggé alakításában az SZTE Média Centrum gyakornokai is közreműködtek. E mozzanat kiemelése jelzi a tudós és hallgató-ságának a szegedi egyetemre jellemző szoros kapcsolatát.

Szent-Györgyi korának hangulatát érzékeltetik a tanulmányok szerzői által kedvelt fényképek, fontos dokumentumok, amelyekhez általuk ismert tényeket kötöttek. Előfordul, hogy egy-egy korabeli fotó és tény többször is felszínre kerül e kötetben. Ezeket az ismétlődéseket vagy félinformációkat kiszűrni nem tekintette feladatának a szerkesztő, mert az adott előadás és tanulmány hangulatához illőnek érezte.

Az ismeretterjesztés, Szent-Györgyi Albert örökségének ápolása nem szorítkozik a jubileumokra, nem ért véget 2012-ben. A Szegedi Tudományegyetem ebbéli törekvését mutatja – többek között – az is, hogy 2013-ban részt vett a 84. Ünnepi Könyvhét rendezvényein. A Szegedi Egyetemi Kiadó bemutatta az universitas falain belül működő kiadói műhelyeket. A könyv egyik egyetemi „szentélyének”, a Szent-Györgyi Albert Dóm téri munkahelyéhez tartozó könyvtárszobának az ajtaját az érdeklődők előtt is kitarva a Nobel-díjas tudós

verseiről Pál József irodalomtörténész tartott előadást. Ennek a programnak lenyomatát is kezében tarthatja a mai olvasó.

Az egyetem jelentette értékek őrzője és közvetítője az itteni bibliotéka, amelynek múlhatatlan érdemeit azzal is ki kívánták fejezni a Szegedi Egyetemi Tudástár szerkesztői, hogy a sorozat első kötetében adják közre az egyik könyvtáros, *Tasiné Csúcs Ildikó* (SZTE Klebelsberg Könyvtár) Szent-Györgyihez kötődő tanulmányát.

A kutatói munka megismertetésében és népszerűsítésében 2014-ben még egyet lépett az SZTE. A 85. Ünnepi Könyvhéten – sok egyéb programmal, a Szegedi Egyetemi Tudástár szerkesztői munkájába is bekapcsolódó professzorok támogatásával – a készülő könyvsorozatát bemutatva „*utára vitte a tudományt*” a köteteket gondozó Szegedi Egyetemi Kiadó.

Szent-Györgyi Albert munkásságát végigkíséri, hogy korán megérezte: a diszciplináris keretek közül kilépve lehet csak a kor tudományos kérdéseire választ találni. E felismerés jegyében a Szent-Györgyi-féle szellemiséget, a Nobel-díjas tudós emlékét számos módon igyekszik megőrizni, folyamatosan felszínen tartani és követni a Szegedi Tudományegyetem.

2014. november

Újszászi Ilona